

sin uppgift att här gå in på någon detaljgranskning, utan har bara velat för denna tidskrifts läsare presentera detta i hög grad nyttiga arbete.

Författaren har strängt begränsat sin uppgift till att utge och kommentera denna handbok. Detta hindrar icke, att han ofta tangerar de större problemen om den svenska handbokstraditionen överhuvud. Med de förarbeten som nu gjorts skulle det vara möjligt att gripa sig an denna stora uppgift. Svårigheten ligger här i att få ett fast grepp om det utländska materialet. Utländska arkivstudier bli nödvändiga.

Bengt Strömberg

Recensioner.

Från Finland.

Vid Abodomens fot 1924—1949. Festskrift utgiven av Teologiska fakulteten vid Åbo Akademi. Helsingfors 1949. 244 s. (Lutherska Litteraturstiftelsens svenska publikationer nr 5.)

Den 1 oktober förra året kunde Åbo teologiska fakultet, den enda rent svenskspråkiga utanför vårt lands gränser, fira sitt 25 års-jubileum. I anledning härav har akademien utgivit en festskrift med titeln: *Vid Abodomens fot*.

Man tar med stort intresse del av den. Den belyser det intensiva intresse för det teologiska forskningsarbetet i den unga fakulteten och dess önskan om fast förankring i det svenska stiftet inom Finlands kyrka. Det nu

flydda kvartsseket har varit fyllt av oro och prövningar för Finland. Detta avspeglar sig också i fakultetens historia. Men inga svårigheter ha förmått nedslå deras mod som stått i ledningen för akademien.

Det förhållandevis stora antalet lärare, som varit knutna till fakulteten, har sin orsak i de många rikssvenska teologer, som under några år inträtt som lärare och det avspeglar sig i festskriften. Denna innehåller bidrag av icke mindre än 17 forskare, som äro eller varit knutna vid akademien.

Festskriften ger en svensk läsare kännedom om vad som skett och sker inom det svenska språkområdet i Finland och samtidigt en intressant inblick i dagsaktuella teologiska spörsmål. Här är icke plats för ett omfat-

tande referat, men några av uppsatserna böra dock påpekas.

I sin uppsats »Nya testamentet och vår tid» behandlar fakultetens nuvarande dekanus, prof. Rafael Gyllenberg kravet på »avmytologisering» av Nya Testamentets budskap, som Rudolf Byltmann rest, ett krav som på sina håll väckt stor uppmärksamhet framför allt i tysk och dansk teologisk debatt. Gyllenberg hävdar att evangeliet icke kan lösgöras från sin tids världsbild utan att åtminstone något av dess innehåll går förlorat. Skriften har en reglerande funktion, Den aktuella förkunnelsen måste stå i levande kontakt med det urkristna budskapet, »Ordet», och å andra sidan måste förkunnaren utgå från den faktiska situationen.

Dessa tankar tangeras och behandlas från olika utgångspunkter också av Ragnar Bring i uppsatsen »Kristendomens gestaltvandlingar» och av Hjalmar Lindroth i en mycket klargörande uppsats »Kyrkotanken». Den senare understryker huru den kristna tron är fast förankrad i historien genom bundenheten vid Jesus Kristus. Tron kan därför fångas varken genom avmytologisering eller uppmytologisering.

I sin uppsats »Förkunnelsen och den senaste teologiska utvecklingen» behandlar Akademiens rektor, prof. G. O. Rosenqvist frågan om huru den aktuella predikan skall bereda vägen för evangeliet till en modern människa. Kristendomen är aldrig blott historia. Kristusfrågan är en ständigt ny och aktuell fråga.

Dessa rader vill blott göra läsaren uppmärksam på detta värdefulla bidrag i den teologiska debatten, som omfattar praktiskt taget teologiens alla discipliner.

A. A.

Från Tyskland.

J. A. Jungmann: *Missarum Sollemnica. Eine genetische Erklärung der römischen Messe. 2 band 608, 620 sidor. 2:a uppl. Wien 1949. Herders Verlag.*

År 1939 upphävde nazisterna teologiska fakulteten i Innsbruck och därmed blev professorn i pastoralteologi, J. A. Jungmann ledig från sitt lärarearbete. Att han icke blev sysslolös visar det stora arbete om inalles mer än 1200 sidor över den romerska mässan, som han utgav år 1948 och som fick en sådan strykande åtgång att en ny upplaga omedelbart måste framställas.

Det är en utomordentlig prestation, som han därmed utfört. Det stora material på de många forskningsfält, gränsande till liturgiken, som förts i dagen under de sista årtiondena, ha här sammanfattats av honom till en översiktlig och klar framställning av mässan.

I stora drag föres skildringen fram först av mässliturgiens historia från skärtorsdagen till nutiden. Icke minst tacksam känner man sig för att så brett utrymme lämnats åt berättelsen om utvecklingen under de senaste decennierna. I en andra del klarlägges utvecklingen ur den kyrkliga gemenskapens synpunkt: från den biskopsledda festen i församlingen till privatmässan utan församling, och ur församlingens synpunkt: huru den varit delaktig i mässfinandet. Här förekommer också en intressant framställning av den romerska uppfattningen av mässan, huru det kultiska mässoffret skiljer sig från Golgataoffret, och huru det kultiska offret uppkallar församlinegens aktiva krafter till medverkan.

Framställningens senare del utgör en bred skildring av mässans olika

delar och moment i dess rituella förlopp.

Detta författarens stora verk är väl förtjänt uppmärksamhet på protestantiskt håll genom den stora myckenhet av fakta och synpunkter som här samlats.

A. A.

Från Island.

Tidasöngur íslenzkur. Aftansöngur.

Tidegårdens kraft att förnya sig känna vi väl till. Upplagorna ha blivit många och tideböckerna ha icke legat obrukade. Samma företeelse om ock i mindre skala har mött i övriga nordiska länder. Så har i Finland några tideböner utgivits särskilt både på svenska och finska, i Norge utkommo Tideböner för en vecka genom Agnar Sandvik 1948, i Danmark utgavs hela psaltaren för tidegårdsbruk ånyo 1949, i dagarna har det första häftet av den isländska tidegården kommit.

Utgivaren är den även i Sverige kände Síra Sigurdur Pálsson, som nedlagt ett intresserat, sakkunnigt och självständigt arbete på brevariets förnyelse. Detta första häfte omfattar aftonsångerna för en vecka. I uppbyggnaden har Síra Sigurdur följt det traditionella och svenska schemat. Psalmernas antal är tre, icke som i de medeltida fem eller fyra (brev. monast.), text, hymn Magnificat etc. komma i vanlig ordning. Några smärre avvikelser från den svenska utgestaltningen av idag kunna dock noteras. Till ingång börjar med V. Herre bliv när oss R. Ty det lider mot aftonen och dagen är förliden; några korta växelböner (preces) finnas även före kollektbönen.

Psalmvalet är emellertid icke vårt svenska, utan utgivaren anknyter närmare till den gamla traditionen och

utväljer bland de kända vesperpsalmerna lämpliga psalmer, som stundom komma på sin traditionella dag, så på söndagen Ps. 111—113. Antifonerna äro i regel tagna från psalmen; till Magnificat finnes en enda antifon.

Valet av hymner har icke berett större svårighet. Den gamla vesper-serien för de sex första veckodagarna Lucis creator optime, Immense coeli conditor, Telluris ingens conditor, Coeli deus sanctissime. Magnae deus potentiae, Plasmator hominis deus, funnos översatta redan i Biskop Gudbrandur Þorlákssons psalmbok tryckt i Hólar i Hjallta Dal 1589. Dessa gamla översättningar ha med vissa vanligen obetydliga förändringar kunnat upptagas i den nya tidegården. Det samma gäller om hymnen för lördagens aftonsång O þu þrefalda eining blið (O lux beata Trinitas), som i anslutning till många medeltida traditioner här fått sin plats. Den isländska tidegårdsförnyelsen visar sig vara av den nationella traditionen på ett sållsynt sätt gynnad och den kan åtminstone till stor del undvika de problem som mest av alla ansätter oss t. ex. i Sverige, svårigheten att finna lämpliga hymner.

Det är svårare att yttra sig om den musikaliska sidan, då inga noter äro tryckta. Isländska synes dock i hög grad lämpa sig för gregoriansk sång. De i regel korta orden utan invecklade accentförhållanden, de många obetonade ändelserna i förening med vokalrikedomen torde bidraga till den isländska koralens särskilda skönhet.

Vi ha all anledning att hoppas att dessa tideböner skola bli flitigt brukade till gagn för församlingens och den enskildes böneliv och till gudsordets levandegörande. Vi hoppas på lika god fortsättning.

Eric Segelberg.